

Dictamen 3.2006

sobre l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el
Llibre Tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a
les persones jurídiques

Índex

DICTAMEN 3/2006 sobre l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el Llibre Tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques	2
---	---

DICTAMEN 3/2006 sobre l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el Llibre Tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques

Atenent les competències atribuïdes al Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya per la Llei 7/2005, prèvia anàlisi i valoració per part de la Comissió de Treball d'Economia i Fiscalitat, el Ple del Consell de Treball, Econòmic i Social en la sessió extraordinària del dia 23 de març del 2006 aprova el següent

DICTAMEN

I. ANTECEDENTS

En data 6 de març del 2006 va tenir entrada al Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya un escrit tramès pel conseller de Justícia en què sol·licitava l'emissió, en el termini de quinze dies, del dictamen de caràcter preceptiu, previ a la tramitació, de l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el Llibre tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques.

La sol·licitud de dictamen va ser traslladada als membres de la Comissió de Treball d'Economia i Fiscalitat, que es va reunir el dia 16 de març del 2006 amb la finalitat d'elaborar la proposta de dictamen.

Context normatiu

L'Estatut d'autonomia de Catalunya, en l'article 8.2, encomana a la Generalitat, entre altres funcions, la de facilitar la participació de tots els ciutadans i les ciutadanes en la vida política, econòmica, cultural i social. D'altra banda, l'article 52 de l'Estatut d'autonomia faculta la Generalitat per constituir institucions que fomentin la plena ocupació i el desenvolupament econòmic i social en el marc de les seves competències.

II. CONTINGUT

L'Avantprojecte de llei consta d'una exposició de motius, un article únic, dues disposicions addicionals, dues disposicions transitòries i cinc disposicions finals.

L'exposició de motius indica que el text refon, sistematitza i harmonitza la legislació catalana en matèria d'associacions i de fundacions, alhora que n'actualitza alguns aspectes per establir l'estatut bàsic de la personalitat jurídica en dret català. Així mateix, l'exposició de motius resumeix el contingut del Llibre tercer i en destaca els aspectes més importants i els que suposen alguna novetat.

L'article únic aprova el Llibre tercer del Codi civil de Catalunya, que està constituït per cent cinquanta-tres articles, distribuïts en tres títols:

El **Títol I** conté quaranta-tres articles agrupats en cinc capítols. Sota el títol "Disposicions generals", defineix l'àmbit d'aplicació de la llei i estableix les

normes bàsiques aplicables a les persones jurídiques regulades pel dret català i que constitueixen dret comú a Catalunya en matèria de personalitat jurídica, sens perjudici de les disposicions específiques que regulen les persones jurídiques privades que el codi no ha incorporat.

En aquest Títol destaca el principi d'autonomia organitzativa; la introducció d'una norma general sobre conflictes d'interessos i la regulació dels aspectes substantius de la impugnació, remetent la regulació de la competència jurisdiccional i de les vicissituds procedimentals a la legislació processal. Destaca també en aquest Títol la regulació de les operacions de fusió, escissió i transformació i del procediment de liquidació.

El Títol II agrupa quaranta-nou articles dividits en quatre capítols i regula les associacions. Aquest Títol bàsicament incorpora la Llei 7/1997, d'associacions, que es manté vigent només pel que fa a les relacions de les associacions amb l'Administració i el Consell Català d'Associacions. És novetat en aquest Títol la possibilitat que l'assemblea pugui acordar la convocatòria d'una nova reunió, l'exercici de l'acció de responsabilitat contra els membres de l'òrgan de govern o la separació d'aquests dels seus càrrecs, encara que aquests temes no constessin a l'ordre del dia. Quant al règim d'adopció d'acords, és destacable l'exigència de quòrums de presència o, alternativament, l'assoliment d'una majoria reforçada per modificar els estatuts i aprovar la transformació, fusió, escissió o dissolució de l'associació, en defecte d'allò que hagin previst els estatuts.

Altres novetats destacables són d'una banda la possible admissió com a membres d'aquells que desenvolupen una activitat retribuïda per a l'associació, amb la cautela que el nombre de membres en la junta directiva que percebin qualsevol tipus de retribució no superi la meitat dels que integren l'òrgan i, d'altra banda, l'establiment del deure de donar transparència als comptes anuals que s'imposa a les associacions declarades d'utilitat pública, a les que reben periòdicament ajuts econòmics de les administracions i a les que recorren a la captació pública de fons per finançar-se.

El Títol III, que inclou seixanta-un articles agrupats en sis capítols, regula les fundacions. Destaca en aquest Títol l'establiment d'una gradació de tècniques de destinació fundacional que vol garantir la possibilitat de destinar recursos a finalitats d'interès general amb una certa voluntat de permanència, alhora que es manifesta un disseny ferm de política jurídica que les fundacions permanents amb personalitat autònoma estiguin ben dotades i finançades i puguin complir les seves finalitats amb garanties d'efectivitat. En aquest sentit, s'estableix una quantia mínima per a la dotació inicial de les fundacions i s'exigeix que la carta fundacional vagi acompanyada d'un projecte de viabilitat econòmica, a fi de verificar la suficiència dels mitjans de finançament previstos per al compliment de les finalitats projectades. Amb exigències patrimonials inferiors es poden crear fundacions temporals susceptibles de ser reconvertides en fundacions de durada indefinida si augmenten la seva dotació abans que transcorri el seu període màxim de durada, que és de cinc anys. Així mateix, per vehicular projectes fundacionals de magnitud econòmica més reduïda o que no requereixen una organització independent, es poden constituir fons especials en el si d'altres fundacions preexistents.

Destaca com a novetat en aquest Títol la imposició legal del deure de separar les funcions de govern i de gestió ordinària. D'altra banda, es redefeixen les funcions de control preventiu del Protectorat i es flexibilitzen les condicions de participació de les fundacions en societats, per tal de permetre'n la participació en les de caràcter personalista, on els socis tenen

responsabilitat pels deutes socials (com ara en les agrupacions d'interès econòmic), prèvia autorització del Protectorat. Quan es tracti d'assumir participacions que donin una posició de domini en societats de capital, serà suficient la comunicació d'aquest fet al Protectorat i no l'autorització prèvia com fins ara. Finalment, destaca en aquest Títol que s'aclareix i es millora la regulació dels fons especials.

La **disposició addicional primera** preveu l'aplicabilitat directa del Llibre tercer del Codi civil a les associacions juvenils, d'alumnes i pares d'alumnes, de consumidors i usuaris, d'interès cultural i de veïns i veïnes, sens perjudici de les particularitats de la seva normativa específica.

La **disposició addicional segona** conté normes relatives a les associacions i fundacions constituïdes a l'empara d'altres legislacions.

La **disposició transitòria primera** estableix que la dotació inicial de les fundacions la sol·licitud d'inscripció de les quals s'hagi presentat abans de l'entrada en vigor del Llibre tercer del Codi civil s'ha de regir per la Llei 5/2001.

La **disposició transitòria segona** estableix l'aplicació del Llibre tercer del Codi civil als comptes anuals de les fundacions que corresponguin a l'exercici econòmic que es tanqui després de l'entrada en vigor d'aquell.

La **disposició final primera** estableix la ineficàcia de les disposicions estatutàries que s'oposin al Llibre tercer del Codi civil.

La **disposició final segona** faculta el Govern de la Generalitat i els consellers competents per raó de la matèria a dictar les normes necessàries pel desplegament del Llibre tercer.

La **disposició final tercera** insta el Govern de la Generalitat a presentar al Parlament en el termini de sis mesos un projecte de llei reguladora de les fundacions públiques i de l'exercici de les funcions de Protectorat.

La **disposició final quarta** preveu la derogació de determinats articles de la Llei 7/1997 d'associacions i de la Llei 5/2001 de fundacions.

La **disposició final quarta (bis)** regula el termini d'entrada en vigor.

III. OBSERVACIONS GENERALS

El Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya (en endavant, CTEESC), després d'analitzar i debatre l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el Llibre tercer del Codi civil de Catalunya, proposa les següents observacions genèriques.

Primera. La Llei 29/2002 fixa l'estructura, el contingut bàsic i el procediment de tramitació del Codi civil de Catalunya. Aquesta Llei estableix que la metodologia que ha de regir en el procés de tramitació del Codi civil de Catalunya ha de tenir un caràcter obert i àgil tant en la seva estructura com en el seu contingut. El Codi es conforma a partir d'una successió de lleis seriades que permeten anar incorporant les noves regulacions o les modificacions de les ja existents a mesura que es vagi requerint.

El CTEESC comparteix aquests plantejaments metodològics que faciliten l'encaix de les novetats normatives que conformen el dret civil per adaptar-

se de manera àgil, racional i continuada a les necessitats d'una societat cada cop més oberta i canviant, als canvis que s'esdevenen amb els avenços científics i tecnològics, així com a la necessitat de garantir l'aplicació efectiva de les directives comunitàries en els terminis prefixats per la Comissió Europea en cada moment.

Segona. L'Avantprojecte de llei que es dictamina aprova el Llibre tercer del Codi civil de Catalunya relatiu a les persones jurídiques en coherència amb els principis esmentats anteriorment. L'Avantprojecte també possibilita, tal com s'expressa en l'exposició de motius, la reordenació de l'actual legislació referida a les persones jurídiques, ja que refon, sistematitza i harmonitza la legislació sobre associacions, Llei 7/1997, i fundacions, Llei 5/2001, emprant una sistemàtica oberta i flexible per facilitar-ne l'actualització permanent. També es valora de manera positiva que s'hagi aprofitat aquesta reforma per actualitzar el règim jurídic sobre associacions i fundacions tot modificant-ne i ampliant-ne el contingut per adaptar-lo amb major eficàcia i operativitat a les necessitats i les finalitats actuals de les persones jurídiques.

Amb l'aprovació d'aquest Llibre tercer del Codi civil de Catalunya es derogarien la majoria de les normes legals específiques de les associacions i de les fundacions, que ja preveuen el que ara es vol refundre al text del Codi civil. En aquest sentit, el CTESC considera força positiu l'esforç per l'elaboració del Codi civil de Catalunya i el fet que aquest reguli, també, les persones jurídiques, les associacions i les fundacions.

El CTESC considera molt positiu que també s'introdueixin, pel que fa a les associacions, algunes previsions per tal de donar transparència als comptes anuals de les associacions declarades d'utilitat pública i a les que reben periòdicament ajuts econòmics de les administracions públiques, seguint, d'aquesta forma, les recomanacions de l'Informe sobre bon govern i transparència administrativa, de juliol del 2005, elaborat per un grup d'experts a sol·licitud del Govern de la Generalitat de Catalunya.

Tercera. El CTESC coincideix en la necessitat d'establir de manera no imperativa un seguit de normes per facilitar l'actuació i les tasques de representació de les persones jurídiques, tot respectant els principis d'autonomia organitzativa i de professionalització de la gestió. Igualment, es valora positivament l'establiment d'una norma general sobre conflictes d'interessos i que es reguli sobre el règim d'impugnació dels acords, decisions o actes contraris a la llei, siguin lesius per a la persona jurídica o bé contravinquin els estatuts de l'entitat. L'Avantprojecte també reforça la capacitat d'inspecció i control dels poders públics en redefinir les funcions de control preventiu del protectorat. Amb tot, s'aprofundeix en l'establiment de mecanismes de garantia i control per a la correcta aplicació de la normativa vigent i de respecte als principis i finalitats fundacionals de les persones jurídiques.

Quarta. El CTESC posa de manifest que l'Avantprojecte també implica un reforçament de la democràcia interna de les associacions i del caràcter no lucratiu, tant de les associacions com de les fundacions. Respecte al principi no lucratiu, destaca com a positiu la impossibilitat de repartir o cedir el patrimoni de les associacions o la prohibició que els patrons puguin rebre retribucions de la fundació per la prestació de serveis professionals o laborals. Respecte al caràcter democràtic de les associacions, mereix especial esment el reforçament de l'assemblea, els mecanismes facilitadors del dret de vot o l'exigència de quòrums en l'aprovació de temes transcendents.

Cinquena. El CTESC recomana que es multipliquin els esforços per tal que

l'aplicació de la norma no comporti cap perjudici a la xarxa d'entitats sense afany de lucre, que pel seu propi caràcter i finalitats representen un pilar fonamental per al benestar i la cohesió social de Catalunya.

Sisena. El CTESC proposa que l'exposició de motius de l'Avantprojecte de Llei inclogui no només l'explicació del contingut del Llibre tercer sinó també de les disposicions addicionals, transitòries i finals.

IV. OBSERVACIONS A L'ARTICULAT

1. El CTESC considera que l'expressió "que exerceixen les seves funcions principalment a Catalunya" que s'empra a l'article 311-1.1 de l'Avantprojecte de Llei deixa excessivament indeterminat l'àmbit d'aplicació de l'Avantprojecte de Llei objecte de dictamen. En conseqüència, el CTESC entén que es podria substituir la paraula "principalment" per "majoritàriament", o bé afegir després de "principalment" l'incís "i majoritàriament".
2. A l'article 311-3.1 de l'Avantprojecte de Llei que es dictamina, el CTESC proposa afegir "i contractar" després d'"adquirir", atès que és la fórmula que habitualment s'empra.
3. En relació amb la capacitat de les persones jurídiques, el CTESC posa de manifest que la possibilitat d'intervenir en judici i defensar-hi interessos, afecta no només els interessos "col·lectius" sinó que, igualment, poden realitzar les mateixes funcions per defensar interessos "individuals", sempre que, com els col·lectius, estiguin relacionats amb el seu objecte o finalitat. En conseqüència, a l'article 311-3.2 de l'Avantprojecte de Llei proposa afegir-hi "individuals i" abans de "col·lectius".
4. A l'article 311-6.2 de l'Avantprojecte de Llei el CTESC proposa substituir l'incís "poden demanar a l'autoritat judicial" per "poden exercir les accions legals corresponents per demanar el canvi de denominació", atès que considera que així es dona un abast superior a la facultat que recull l'article esmentat.
5. A l'article 311-8 el CTESC proposa anul·lar la frase "o en el lloc on l'entitat desenvolupi principalment les seves activitats" per tal d'evitar confusions evidents.
6. El CTESC considera que a la lletra a) de l'apartat 3 de l'article 312-9 s'hauria de delimitar l'expressió "altres persones amb qui hom estigui especialment vinculat per lligams d'afectivitat", ja que amb la redacció actual es deixa massa indeterminada la possibilitat d'apreciar la concurrència de conflicte d'interessos amb la persona jurídica.

D'altra banda, en aquesta lletra de l'article 312-9.3 de l'Avantprojecte de Llei, el CTESC proposa afegir "i afinitat" a continuació de "fins al segon grau de consanguinitat".

7. El CTESC considera que de la redacció de l'article 312-13 se'n desprèn que un acord impugnabla ho continuarà essent, encara que sigui "convalidat". En conseqüència, d'acord amb l'article 115.3 del Text refós de la Llei de societats anònimes, proposa la redacció següent per l'article esmentat: "No procedeix la impugnació d'un acord o decisió si ha estat substituït vàlidament per un altre i deixat sense efecte".

8. El CTESC considera que l'article 312-16.1 origina una inseguretats jurídica evident respecte a la persona jurídica, tenint en compte que, en qualsevol cas, el defecte causal és atribuïble a un dels membres de l'òrgan de govern. En conseqüència, proposa la redacció següent per a aquest article: " 1. El coneixement d'un fet o un acte per l'òrgan de govern d'una persona jurídica és imputable a aquesta a fi de produir efectes jurídics respecte d'ella, sempre que aquest coneixement pugui ser rellevant en l'adopció de l'acord".
9. A l'article 315-1.2 b) el CTESC proposa substituir la paraula "principalment" per "majoritàriament" o bé afegir aquesta última a la redacció.
10. El CTESC considera que si la submissió a l'arbitratge ha de constar als estatuts, no té sentit l'afirmació darrere de l'article 321-4.2, atès que sembla que es refereix a associacions i estatuts ja aplicables, per la qual cosa sembla necessari fer-ho constar expressament. En conseqüència, proposa la redacció següent del paràgraf final: "La citada clàusula arbitral, quan es tracti d'associacions ja constituïdes, només podrà ser introduïda per mitjà d'una modificació estatutària si hi consenten unànimement tots els associats".
11. El CTESC proposa afegir "o representats" a l'article 322-8.1 després de la paraula "assistents".
12. El CTESC, en relació amb l'article 333-4 de l'Avantprojecte de Llei, considera que, entre les finalitats de les fundacions, no es troba la de prendre posicions dominants en societats mercantils, incompatible amb el que és l'essència d'una fundació, l'absència d'afany de lucre.
13. El CTESC considera que a l'article 333-4.2 de l'Avantprojecte de Llei hauria de substituir-se el terme "comunicada" per "autoritzada".
14. El CTESC considera que les activitats accessòries a què fa referència l'apartat b) de l'article 333-5 poden tenir poc o res a veure amb la finalitat fundacional principal o una part d'aquesta finalitat.
15. La disposició final quarta (primera) hauria de ser anomenada, des del punt de vista tècnic, "disposició derogatòria".

V. CONCLUSIONS

El Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya valora positivament l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el Llibre tercer del Codi civil de Catalunya, de regulació de les persones jurídiques, atesa la tasca de refosa, sistematització, harmonització i actualització de la legislació vigent sobre associacions i fundacions a través d'una tècnica oberta i flexible que n'ha de facilitar la permanent actualització. Així mateix, valora de manera positiva que s'hagi aprofitat per establir l'estatut bàsic de la personalitat jurídica en dret català. Tot i així, es demana al Govern que tingui en consideració les observacions i recomanacions fetes en aquest dictamen.

Barcelona, 23 de març del 2006

La presidenta
Mercè Sala Schnorkowski

La secretària executiva
Teresita Itoiz i Cruells